

KUSZÁLIK PÉTER

Boldoggá avatás közkívánatra?

Riassunto: Lo storico e pubblicista Tófalvi Zoltán si occupa preponderantemente delle conseguenze transilvane della rivoluzione e lotta di liberazione del 1956 d'Ungheria e delle vittime dei movimenti anti-regime della stessa regione. I suoi dati sono stati raccolti in parte nei documenti di archivio. Nei suoi libri però ci sono moltissime affermazioni e conclusioni infondate.

Nel 2007 Tófalvi ha scritto un libro su Szoboszlai Aladár, ex parroco nel distretto di Arad, condannato a morte e giustiziato con l'accusa di congiura contro l'ordine costituito. Nel 2015 ha pubblicato uno studio piuttosto lungo sul parroco Pálfi Géza, morto in circostanze sospette. Kuszálik Péter ha scritto la rassegna critica di questo libro. (Vedi: *Studia Theologica Transsylvaniensia*, n. 2 / 2015)

Tófalvi nel 2019 ha pubblicato un nuovo libro in cui i due preti – Szoboszlai e Pálfi – sono ricordati come vittime degne di beatificazione del regime comunista.

Lattuale critica di Kuszálik Péter si basa sui seguenti punti: 1. non ci si può affidare a dati inesatti in un quesito così importante 2. non spetta agli storici (bensì al vescovo competente) avere l'iniziativa della beatificazione.

Parole chiave: condannato a morte, rivoluzione, regime comunista, Szoboszlai Aladár, Pálfi Géza, Tófalvi Zoltán.

Az Irodalmi Jelen friss számában¹ olvastam Szőcs Géza naplórészletét.

Az írásból megtudhatjuk, hogy Sz. G. a *Valor Hungariae Rt.* elnöke, mely társaságnak igen nemes missziója van: „az ígéretes magyar innovációk felkarolása, támogatása, helyzetbe hozása”. A cél: átvezetni a feltalálót a bürokrácia dzsungelén és a találmányt minél előbb közhasznúvá tenni; „érvényesítési pályára juttatni az arra érdemes innovációkat”. Korrekt.

¹ Sz. G.: Veronától Csíksomlyóig. *Irodalmi Jelen*, 2019. júl.-aug. (213–214. sz.) 94–99. p.

Veronában, a Giro d'Italia kerékpárversenyen Varjas István feltaláló homlokára került a babérkoszorú, ő a tervezője és megalkotója a kerékpároknál használható elektromos rásegítő szerkezetnek. Sz. G. nem tervező és nem feltaláló, csak egyszerű elnök. Neki is kijárt a taps és az ünneplés, elvégre egy tiszteletet parancsoló személyiség fellépése nélkül az efféle bemutatók csak setesuta rendezvényeknek tűnnek.

A naplórészlet „hálaadás” részében olvashatjuk az alábbiakat: „A Valor társaságért felelős politikusok közül nem lehet nem megemlítenem Palkovics László minisztert”, valamint a menedzsment jeles embereit, kiemelve, hogy „talán az ő munkájuk nyomott a legtöbbit a latban ahhoz, hogy a csapat felálhasson a dobogón a legmagasabb fokra”.

Az Oscar-díj gálaestjén is illik megemlékezni azokról, akik a Nagy Színészt hajdanában szobatisztaságra szoktatták és betűvetésre oktatták. Ha a protokoll ezt írja elő, akkor nem szabad kitérni előle.

Egy eléggé messzire kalandozó képzettársítás nyomán Diogenész komoly tanulságokkal járó esete jutott az eszembe: „Diogenész lencsét vacsorázik Arisztipusszal, aki a király talpnyalójaként kényelmesen élt. Arisztipusz így szólt: – Ha megtanulnád a királyt szolgálni, nem kellene ilyen silány koszton élned. – Diogenész replikája: – Ha megtanultál volna lencsén élni, nem kellene a királynak hízelegned.”

*

A naplójegyzet második része Csíksomlyóhoz kapcsolódik. Sz. G. közli, hogy lekéste a pápai látogatást, nem találkozhatott a szentatyával. Öröm az ürömben: „Semjén Zsolt szerencsére átadta a pápának a Magyar PEN Club kétkötetes Szoboszlay-kiadványát.” Sz. G. nem részletezi, csupán sokatmondóan jelzi: „Az mindenesetre csak hasznos lehet, ha a kötetek ott állnak a pápai főváros könyvtárának polcán.”

Csíkszeredában szerét ejtették, hogy 2019. június 5-én bemutassák a szóban forgó kiadványt az érdeklődőknek. Az *In memoriam Szoboszlay Aladár* előcímű dokumentumgyűjtemény két kötetet számlál, az elsőt Vekov Károly (V. K.) állította össze, a másodikat Tófalvi Zoltán (T. Z.).² A helyi sajtó fényképes tudósításban számolt be az eseményről. Az asztalnál ülők közül csak a két szerzőt és Szócs Gézát, a Magyar PEN Club elnökét, a kötetek kiadóját ismertem.

A V. K. által összeállított kötetről nem szólnék, csupán T. Z. friss munkájáról.

Tófalvi tizenkét évvel ezelőtt már összeállított egy kötetet Szoboszlay Aladarról,³ amelynek a szövegét én gondoztam. A tulajdonképpeni szerkesztést Sebestyén Mihály végezte (lásd a kötet impresszumát).

Akkoriban a Mentor kiadó alkalmazottja voltam, a munkát nem utasíthattam vissza, csak annyit kértem, hogy K. Molnár

² *In memoriam Szoboszlay Aladár* = (1.) Vekov Károly: *Áldozatok és áldozottak*. Bp., 2018, Magyar PEN Club. + (2.) Tófalvi Zoltán: *A kereszt romániai vértanúi. Az áldozatok vére az égbe kiált!* Bp., 2019, Magyar PEN Club. (A továbbiakban: T. Z. 2019.)

³ *1956 erdélyi mártírjai. I. A Szoboszlay-csoport*. Marosvásárhely, 2007, Mentor Könyvkiadó.

Tamás néven szerepelhessek. Az ok: nem kívántam a nevem adni ehhez a munkához, mert nem értettem egyet a szerző szerkesztési elveivel és stílusával.

A szöveggondozás mellett néhány dokumentumot is lefordítottam, továbbá – néhai Vánca László tanácsai alapján – én állítottam össze a *Jogok, törvények, dokumentumok* című részt⁴ is, amely az olvasók tájékoztatását szolgálta.

Ezek ismeretében igen furcsállottam, hogy a 2019-es új kötet előszavának lábjegyzetében T. Z. a könyv *szerkesztőjének* nevezett – és *megköszönte* a munkámat.

A 2019-es friss kötet előszavában T. Z. így vázolja a kötet megjelentetésének időzítését: „Könyvünk Ferenc pápa 2019. évi romániai látogatása és 2019. június 1-jei csíksomlyói szentmiséje tiszteletére kerül a nagy nyilvánosság elé.” Ugyanott, a második bekezdésben pontosítja a kitűzött célt: „A krisztusi korban kivégzett Szoboszlai Aladár méltó arra, hogy boldoggá avassák. Ferenc pápa romániai látogatása, csíksomlyói, páratlan érdeklődéssel várt szentmiséje erre egyedülálló alkalmat jelent.”

No, a dolgok nem éppen így működnek. Ha Semjén Zsolt május 31-én adta volna át a pápának T. Z. kötetét, akkor sem lehetett volna Szoboszlait június 1-jén boldoggá avatni. Meg aztán az efféléket nem kezdeményezheti „civil” személy (legyen az szenátor, pártelnök, történész vagy kiadóigazgató), csupán az illetékes egyházmegye érseke (püspöke).

Tekintve, hogy T. Z. 2007-es Szoboszlai-kötete sem hozott érdemi változást a néhai pécskai plébános karakterének és tetteinek *hivatalos* megítélésében (*értsd*: az egyházmegyén belül másképp vélekedtek róla), feltehetően még várni kell a mindenki által elfogadhatónak tartott értékelésre.

⁴ „A Kiadó” aláírással; lásd ott, 10–17. p.

Ma még csak ott tartunk, hogy a történészlobbi újabb vaskos köteteket tett az olvasók asztalára, amelyeket az egyházi szakértők majd kellő figyelemmel elolvasnak és elemezni fognak. Azt követi a bírálat és a procedúrában előírt további lépések. Akinek évei vannak még hátra, az esetleg megérheti a végkifejletet, nagy az esélye annak, hogy én azt már nem fogom olvasni.

Miért lepődtem meg Tófalvi imént idézett dicséretén? Azért, mert 2015-ben keményen megkritizáltam az akkoriban kiadott kötetét,⁵ pontosabban a Pálfi Géza hajdani székelyudvarhelyi plébánosról összeállított szövegét. A kritikámat T. Z. is olvasta, de nem vette figyelembe az ottani megjegyzéseimet. Ha meghallgatta volna a kritikát, akkor az új kötetében nem ismételné meg korábbi vélekedéseit és nem gyarapítaná újabb téveszmékkel a Pálfi Gézához kapcsolódó témakört.

Lapozzuk föl T. Z. új kötetét.

A szenzációhajhász fejezetcímek és a tartalomjegyzék tagolása azt sejteti, hogy a kötet inkább publicisztikai jellegű, semmint történelmi szakdolgozat. Korrektor, [műszaki] szerkesztő / tördelő – van; szaklektor és felelős kiadó – nincs. Kár, nagy kár!

Csupán néhány apróságot emelek ki a kötet illogikus szövegyamából, mert nincs türelmem a többi valahányhoz. Indulás előtt még elmondanám, hogy a 2015-ös kritikámban azt is felrótam neki, hogy „előszeretettel használja a „pontos” és „hiteles” szavakat, de ezt a jelzőt csupán ő ruházza rá egy-egy mozzanatra vagy eseményre.” A felsorolásból kifejtettem a „világosan látta” szintagmát – ezt sem szabad tőle komolyan venni.

⁵ T. Z.: *Erdély – pergőtűzben. A rendszerváltás rendhagyó krónikája*. Mvhely, 2015, Mentor Könyvek Kiadó, 414 p. (a továbbiakban: *Pergőtűz*). – A kritikát előbb 16 oldalas füzetként terjesztettem, majd megjelent a *Studia Theologica Transsylvaniensia* 2015/2-es számában is. Az idén (2019) pedig fölvettem a július elején megjelent *Az intrikus kritikus* című kötetembe is. (Csíkszereda, Pro-Print Kiadó)

1. Az első fejezet második bekezdése a következő – igen megkapó – képpel nyit ablakot T. Z. költői világára: „Ez a kötet, amelyet előbb a Szentatya, majd az Olvasó a kezébe vesz, ezt a Securitate által évtizedeken át terjesztett, és az erdélyi római katolikus egyháztörténetre is hatást gyakorló hamis állítást⁶ – *hiteles levéltári dokumentumokkal* – cáfolja, akárcsak azt a más-sik hajmeresztő megfogalmazást, miszerint Szoboszlai Aladár a Securitate titkos informátora lett volna. [Most ugrik a majom a vízbe!] Egyetlen *hiteles bizonyíték, levéltári dokumentum* sincs arról, hogy Szoboszlai Aladár valaha is együttműködött a Securitatéval.”

Tehát *nem létező* dokumentumokkal bizonyít.

Gratulálok! Ezt a módszert Besenyő István szokta használni, de neki megbocsátható az efféle abszurd ötlet, mert a kabaré sokkal engedékenyebb, mint a történettudomány.

2. A 20. oldalon elismeri Sz. A. rendszerfelforgató naivságát, majd Bibó Istvánnal egyenrangú elmének nevezi. – Azt javaslom: adjunk T. Z.-nek még egy esélyt, hogy a javított kiadásban részletesebben kidolgozza ezt a kérdéskört.

3. A szerző újságírókat megszegényítő bátorsággal ugrál egyik témáról a másikra. Annak kapcsán, hogy Sz. A. Aradra tette volna a maga tervezte konföderáció fővárosát (a fantasztaktól ments meg, Uram, minket!), T. Z. elpöntyögi élete egyik nagy élményét: jelen lehetett az aradi minorita templom udvarán, a Szabadság szobor „kiszabadításakor”. Hogy jön ez ide?

⁶ Utalás dr. Marton József egyháztörténetének e szöveggörnyezetben idézett állítására, miszerint Szoboszlai Aladár „békepap” volt és keresztényszocialista elvű munkáspárt megalapításába kezdett. Az idézetben kérdőjellel szerepel az az állítás, hogy a Szoboszlai által szervezett államellenes mozgalom mögött az állambiztonság állt volna.

4. „A legkegyetlenebb ítéleteket a Szoboszlai-perben hozták” címmel indul az a fejezet, amely Ion Antonescu, a jászvásári pogrom elkövetői, valamint az ún. Maniu-gárdák ügyében indított perek elnéző ítéleteit hasonlítja össze a kommunista vérbíróság judíciumával. A kiskrapekeknek már az elemiben megtanítják, hogy a körtét az almával nem szokás összehasonlítani.

5. A „Reusz Klára Erzsébet együttműködése...” fejezet a megígért témával indít, ezután néhány oldal után elkalandozik. Ferencz Béla (Ervin atya) OFM irányába is tesz egy kitérőt, majd Pálfi Géza halála lesz a téma. – De mi köze van mindezeknek Szoboszlaihoz?

T. Z. előző – már említett – könyvében (*Pergőtűz*, 2015) nagy teret szentelt Pálfi Gézának. A hajdani székelyudvarhelyi plébánost – a szóbeszéd szerint – a Securitate „tette el láb alól”.

Tudni kell azt is, hogy a *Pergőtűz* nem az első, hanem a harmadik könyv, amely Pálfi Géza személyével és halálának furcsa körülményeivel foglalkozik. A *Pergőtűz* megjelenése után a másik két (2011-ben megjelent) munkát⁷ is kézbe vettem, és azok alapján kritizáltam meg T. Z. kötetét: összevettem a *Bodeanu–Novák* és a *Varga–Vencser* szerzőpárosok, valamint a T. Z. által közölt adatokat és történéseket.

⁷ **A)** *Az elnémult harang. Egy megfigyelés története, Pálfi Géza élete a Securitate irataiban.* Összeáll., bev. Denisa Bodeanu – Novák Csaba Zoltán. Csíkszereda, 2011, Pro-Print Kiadó, 322 p. + DVD-melléklet. (A továbbiakban: *Bodeanu–Novák.*) – E könyv bőszéges jegyzetanyaggal készült, a szakmai szabályok betartásával. // **B)** Pálfi Géza születésének 70. évfordulója alkalmából Varga Gabriella és Vencser László trilógiát állított össze. (Bp., 2011, Kairosz Kiadó.) – A kötetek részcímei: **1. kötet:** Varga Gabriella – Vencser László: Főhajtás Pálfi Géza emléke előtt. Emlékképek, gondolatok. 301 p. (A továbbiakban: *Varga–Vencser 1.*) // **2. kötet:** Pálfi Géza: Exhortációk diákoknak. Szerk.: Varga Gabriella – Vencser László. 655 p. // **3. kötet:** Pálfi Géza: Alkalmi szentbeszéd. Szerk.: Uók. 415 p.

Idézet a 2015-ös kritikából:

„Sok vitára és találgatásra adott okot a halál oka. A tényekre és dokumentumokra (nem a szóbeszédre) alapozó vélekedések egyetértenek abban, hogy Pálfi Géza Hodgkin-kórban (nyirok-mirigyirák) szenvedett.

A T. Z. által felkért professzor hosszas keresés után – a kórbonctan levéltárában – megtalálta a boncolási jegyzőkönyv másolatát. Az örömhírt így közli az olvasókkal⁸: »a Pálfi Géza-irodalomban és a követéstörténetben *először közöljük a boncolási jegyzőkönyv másodpéldányát.*« – Értsd: a) nem most közöljük, hanem a távoli jövőben; b) s akkor is csak a másodpéldány *másolatát.*

Köhöz legyen mérve, 2011-ben (a »követéstörténet« alapművében, amelyet két történész írt) már megismerhettük a boncolási jegyzőkönyv fontosabb adatait⁹ – nevezetesen a halál közvetlen okát: a beteg máj mondta fel a szolgálatot.”

T. Z. 2019-es könyvéből idézek (a dőlt betűs kiemelések tőlem származnak– K. P.):

„Pálfi Géza székelyudvarhelyi plébánosként a Szent Miklós hegyen lévő impozáns templomban 1983. december 24-én, karácsony estéjén, a szentmise végén azt kérte a hívektől: imádkozzunk azokért, akik nem lehetnek jelen a szentmisén, mert a kormány rendelete szerint dolgozniuk kell. A karácsonyi ünnepek után még megszervezte a vízkereszt házszentelést. Január 3-án kómába esett, mentővel behozták a marosvásárhelyi Szentgyörgy utcai kórházba, ahol 1984. március 14-én elhunyt. A diagnózis: Hodgkin-kór, végső stádium. [Stimmel. 2011-ben ezt leírta a *Bodeanu–Novák* szerzőpáros és 2015-ben maga

⁸ *Pergőtűz*: 352.

⁹ *Bodeanu–Novák*: 102.

T. Z. is. Ámde! Most tessék figyelni:] Az információt dr. Jung János egyetemi tanár, patológus főorvos erősítette meg, *aki jelen volt a plébános holttestének boncolásánál*. [Ez az adat korábban nem szerepelt. Szerzőnk kételkedő fajta és tovább tapod, keres, kutat, vájkál!] A kérdések azóta sem hagynak nyugodni: amikor a marosvásárhelyi Szentgyörgy utcai kórházban kerestem Pálfi Géza plébános 1983–1984. évi kórlapját, kiderült: nincs meg! Amikor 1993-ban a marosvásárhelyi Szentgyörgy utcai kórházban kerestem a kórlapját,¹⁰ óriási riadalmat keltettem. Húsz év után is veszélyes volt ilyen kérdéseket feszegetni!

Ma már bizonyítható [ki? hol? mikor?], hogy a *Securitate kilopta*, [az esperest?] rávette, megszarolta Pálfi Géza esperesét, aki vállalkozott arra, hogy egy nyugat-európai »kirándulásért« a Szabad Európa Rádióban, a Vatikánban bizonygatja: Pálfi Géza természetes halállal halt meg. [Vö.: *Pergőtűz*: 376.] De eltűnt a boncolási jegyzőkönyv eredeti, első példánya is. Dr. Jung János professzor – e sorok írójának arra a felvetésére, hogy Romániában mindenről kettős *könyvelés* [?] készült – hosszas keresés után megtalálta a boncolási jegyzőkönyv másodpéldányát. [Mit gondolnak, mit tartalmazott?] A másodpéldány is azt bizonyítja, hogy Pálfi Géza plébános valóban Hodgkin-kórban szenvedett. Nehéz válaszolni arra a kérdésre: nagyon rövid idő alatt hogyan nőtt a lépe másfél kilósra, a mája a többszörösére?” (T. Z. 2019.: 85-86.)

1. Honnan veszi a rövid időt, a másfél kilót és a többszörös térfogatot? 2. Ha mindezek a Hodgkin-kór végső stádiumára jellemző tünetek, akkor mi a kérdés?

¹⁰ Ugyebár, ha szerkesztője is lett volna a könyvnek, akkor az kihúzta volna a fölösleges ismétléseket!

T. Z. három forrásból is ugyanazt tudta meg, mégsem nyugszik.

„Megkérdeztem a radioizotópok kutatásának marosvásárhelyi szaktekintélyét, dr. Szabó Endre fizikust. Azt válaszolta: »Ha a binukleáris limphocyták száma túlságosan magas a vérben, évtizedek múltán is ki lehet mutatni a radioaktív sugárzást. Halott esetében ez már sokkal nehezebb.«” (T. Z. 2019.: 86.) – Az idézet forrásaként a *Pergőtűz* szerepel, oldalszám nélkül, írjuk oda most: 367. p.

Később folytatta a Szabó Endrétől megtudott információk idézését.

„A radioaktív izotópok hadrendbe állítása nehézkes és költséges – folytatja Szabó Endre. – Ahhoz, hogy valakit rádiummal, tóriummal vagy stroncium 90-nel sugarazzanak, különleges felszerelés kell. Jódból pedig nagyon sokat kell beadagolni, hogy halálos legyen. Inkább kobalt 60-at használhattak [feltételes mód!], annak a sugárzása tizenötször erősebb, mint a röntgensugárzás, s nem épül be a szervezetbe, tehát nem lehet kimutatni, viszont a vérképzésben óriási rombolást végez. A bukaresti Atomfizikai Intézet ipari célokra gyártotta. Nincs kizárva, hogy a rendszer ellenségeinek tekintett egyének ellen is bevetették, ezt azonban holttesten kimutatni szinte lehetetlen.” (*Pergőtűz*: 368.)

Szó köztünk maradjon: T. Z. korábban Uray Zoltán sugárbiológust is megkérdezte erről, aki kizártnak tartotta a sugárzással való gyilkolást. (Vesd össze: *Varga–Vencser 1.*: 124.; *Erdélyi Napló*, 1994. márc. 30.)

Nem szeretném tovább szaporítani a mellékösvények számát, mert tkp. Szoboszlai a könyv „hőse”, de ha így sikerült, hogy Reusz Erzsébet és Pálfi Géza is szóba került, akkor föltennék egy kérdést a szerzőnek.

A városi legendárium szerint Király Károlyt is sugarzták (ő sokkal nagyobb szálla volt Ceau elvtárs szemében, mint Pálfi Géza). Miként sikerült életben maradnia a ma 89. életévében járó egykori politikusnak; netán ólom esőköpenyben járkált a házában?

Van itt még egy mondatocska, ami összecseng a Szoboszlai-ügy T. Z. (és V. K.) szerinti tálalásával: „Bár a római katolikus egyház malmai¹¹ lassan örölnek, de biztos vagyok abban, hogy Pálfi Géza boldoggá avatásának folyamata egyszer elindul.” (*Pergőtűz*: 370.)

Igen derék dolognak tartom az efféle lobbizást, de Tófalvi úr ez irányú publikációi azt példázzák: nagyobb szakértelemmel kellene mindezt csinálni.

*

Az utolsó előtti rúgás: T. Z. felidézi azt a – vélhetően az állambiztonsági dossziékban talált – információót, miszerint Pálfi Gézát is nőügyekkel vádolták meg (akárcsak Szoboszlait). Majd megnyugtatja az olvasót: „E sorok írója majd külön kötetben is be fogja bizonyítani: a vádak hamisak, hiteltelenek voltak!” (*T. Z. 2019.*: 86.) Tessék türelemmel lenni, efféle ígéteret már olvastunk T. Z.-től!

Az utolsó rúgás: Pálfiról az a szóbeszéd járta, hogy Márton Áron utóda lesz. „*Hiteles levéltári dokumentumokat keresek: hátha valóban igaz, hogy a másik megtörhetetlen, Márton Áron püspök Pálfi Gézát jelölte ki utódjául.*”¹²

¹¹ Kőhöz legyen mérve T. Z. malmai is lassan örölnek. Huszonöt éve ráment arra, hogy bizonyíthatatlan dolgokat bizonyítson, de még mindig egy helyben topog...

¹² *Pergőtűz*: 16.

A 2015-ös kritikámban így reagáltam erre, s most sem tudok mást mondani: „Ha T. Z. történész, akkor már most kelle- ne tudnia, hogy ilyen dokumentumot nem fog találni. Ha szen- zációhajhász riporter, akkor bármi lehetséges. – Csak az nem, hogy a gyulafehérvári püspökök eddigi sorrendje megváltozzék. Még a T. Z. kedvéért sem!”

✱

Miért mondtam el mindezt?

Mint mondtam, a T. Z.-ről 2015-ben szerzett kritikámat az új könyvembe¹³ is fölvettem. Mivel a kritikákat csak igen szűk körű közönség olvassa, nem láttam érdemesnek könyvbemuta- tót tartani. Az ismerőseimet és a potenciális olvasókat kerestem meg és föl kínáltam nekik egy-egy példányt. Vékonyka könyv, három óra alatt el lehet olvasni.

Az egyik jó emberem arra figyelmeztetett, hogy túl kemé- nyen fogalmaztam, amikor ezt írtam: T. Z. „Azzal riogat, hogy közzéteszi a Pálfi Gézáról termelt öt kötetnyi megfigyelési dossziét és a még-ő-sem-tudja-milyen adalékokat (*Pergőtűz*: 351). – Eltiltani nem lehet, se lebeszélni. Ha kap reá kiadót és tá- mogatást, ám tegye. *Majd lesz, amit szétlőjek.*” (K. P. 2019.: 144.) – Azt válaszoltam neki, hogy T. Z. javíthatatlan sajtómunkás, s aki harminc éve zagyvaságokat publikál, az nem fog egy kritika hatására megokosodni.

Nem hitte el. Gondoltam, örvendeni fog ennek a kis bizo- nyítéknak, ami az én sejtéseimet igazolja. Amikor erről beszél- gettünk, akkor a T. Z. könyve már öt hete elhagyta a nyomdát, de én csak július 16-án vehettem azt kézbe, s akkor láttam meg, micsoda gyönyörűségeket rejteget.

Marosvásárhely, 2019. július 21.

¹³ K. P.: *Az intrikus kritikus. Mörfi pamfletáriuma*. Csíkszereda, 2019, Pro- Print. 135-158.